

Predátor vagy parazita folyóiratok, avagy az akadémiai publikálás cápái

A 2000-es évek közepén a nyílt hozzáférésű, open access-es (OA) publikálás elterjedésével párhuzamosan elindult egy olyan kiadói magatartási forma, ami nem kedvezett a tudományos kommunikációnak. Ezen kiadók térnyeréséhez még az is hozzájárul, hogy egyre több publikáció születik, kb. 28000 kiadó 1,5 millió folyóiratcikket publikál évente. Minden héten indul új folyóirat, így nagyon nehéz aktuális információt találni arról, hol érdemes publikálni, melyek a megbízható kiadók. Mégis muszáj megbizonyosodnunk arról, hogy a folyóirat, amelyben publikálunk, megfelel az aktuális tudományos trendeknek.

A predátor OA elnevezés Jeffrey Beall nevéhez fűződik, aki 2010 óta egy folyamatosan aktualizált listát vezet az ilyen jellegű folyóiratokról és kiadókról. (<https://scholarlyoa.com/publishers/>)

Predátor vagy parazita folyóiratoknak, illetve kiadóknak nevezzük az akadémiai publikálás azon résztvevőit, akik a kizsákmányoló üzleti modellt követve publikációs díjat számolnak fel anélkül, hogy valós kiadói és szerkesztői szolgáltatást nyújtanának érte.

Predátor vagy parazita folyóiratok főbb jellemzői:

- Lektorálás nélkül gyorsan megjelentetik a cikkeket
- Előre nem informálják a kutatót a közlési díjról, és van, hogy már a cikk benyújtásakor díjat számolnak fel
- Szerkesztőbizottságaikban nem szerepelnek a szakma elismert kutatói
- A cikkek szerzői jogát (copyright) a kiadók maguknak tartják meg
- Weboldaluk nem professzionális, gépelési hibák, nem működő linkek vannak rajta, és sokszor hétköznapi hirdetésekkel van tele
- A kiadó székhelye nem illeszkedik a folyóirat nevéhez (American, British, International, míg a székhely Kína, India, Vietnám...)
- A folyóiratban megjelent cikkek tartalmában eltérnek a folyóirat tudományterületétől
- Valótlanul tüntetik fel, hogy Impact Faktossal rendelkeznek
- A folyóiratcímek túl általánosak, túl nagy és össze nem illő tudományterületeket ölelnek fel

Predátor vagy parazita folyóiratok elkerülése:

- Ismeri-e a folyóiratot, amelyben publikálni kíván? Olvasott-e belőle cikkeket? (Könnyen megtalálhatók a folyóiratban előzőleg publikált cikkek, és a kiadó beazonosítható illetve elérhető.)
- Egyértelműen leírja a folyóirat a lektorálási eljárást, amit végez.
- A cikkek általunk használt adatbázisokban indexeltek pl.: Scopus, Web of Science; JSTOR, Ebsco Discovery Service (EDS), PubMed, Food Science and Technology Abstracts, CAB Abstracts, Business Source Premier, EconLit. [<http://www.lib.unideb.hu/hu/adatbazis/>]

– A folyóirat megfelelően adja meg a publikálás díjszabását (Article Processing Charge [APC]).

– Az adott szakterület elismert kutatói szerepelnek a szerkesztőbizottság tagjai között.

– Tagja-e a kiadó a Committee on Publication Ethics-nek (COPE) vagy az International Association of Scientific, Technical & Medical Publishers-nek (STM)? [<http://publicationethics.org/>]
[<http://www.stm-assoc.org/>]

– Ha a folyóirat *open access* (nyíltan elérhető), akkor listázza-e a Directory of Open Access Journals (DOAJ)? [<https://doaj.org/>]

– Tagja-e az Open Access Publishers Association-nek (OASPA)? [<http://oaspa.org/>]

Az eltérített vagy „hijacked” folyóiratok legitim lektorált folyóiratok, melyekhez csalárd céllal hamis honlapokat készít egy harmadik fél haszonszerzése céljából. Sajnos csak a publikációs díjak kifizetése és a megjelenés után szembesülnek a kutatók azzal, hogy nem a megfelelő folyóiratban publikáltak. (<https://scholarlyoa.com/other-pages/hijacked-journals/>)

Ha bármilyen kétség merül fel Önökben a kiadóval vagy a folyóirattal kapcsolatban, amelyben közölni szeretnék tudományos eredményeiket, bátran keressenek minket a publikaciok@lib.unideb.hu e-mail címen, és az iDEA Tudóstér munkatársai utánajárnak a kérdéses folyóiratoknak.

<https://scholarlyoa.com/publishers>

Egy tipikus predátor kiadó honlapja

Fazekas-Paragh Judit

Az Egyetemi Életben eddig megjelent cikkeink elérhetők a DEA-ban.